

Mellerstatinus, † patrně před rokem 1480) k sepsání latinské pětiaktovky *Comedia gloriose parthenices et martiris Dorothee agoniam passionem-que depingens* (Komédie líčící utrpení slavné panny a mučednice Dorothee), která zřejmě rovněž nebyla určena pro scénické provedení. Kus byl vydán r. 1507 (srv. pozn. 70 studie) a obsahuje kromě ohlasů z Plautovy *Aulularie* a z Apuleia i výpůjčky z *Dulcitia* a *Sapientie*, k nimž se v prologu humanista otevřeně hlásí: *sacrimoniale secutus Rosphitam* (následoval jsem jeptišku Hrotsvitu).²⁴ Kus se – bohužel v neprospěch propagace Hrotsvitina díla – nesetkal se zájmem čtenářů.

K *Sapientii* se vrátil až v 2. polovině 20. století již zmiňovaný Peter Hacks, v jehož hře *Rosie träumt* vystupují Fides, Spes a místo Caritas sama Hrotsvita jako dcery císaře Diokleciána (v *Sapientii* se Diokleciánovo jméno objevuje pouze v *argumentu*, ve hře samotné vystupuje Hadrián), který vystupuje v *Dulcitiovi*.

I *Sapientia* je do češtiny překládána poprvé.

Utrpení svatých panen Fides, Spes a Caritas;

*ty dal v přítomnosti jejich ctihodné rodičky Sapientie, která u nich byla, aby je mateřským slovem při snášení muk povzbudila, císař Dioklecián různým trýzněním odpravit, svatá matka Sapientia pak mohla jejich těla strávená mučednictvím s sebou vzít a nabalzamovaná pět mil od Říma pietně do hrobu uložit; když se doba čtyřiceti dní naplnila, u jejich hrobu se s posvátnou úctou dlouze pomodlila, aby svou duši odevzdala nebi.*¹

Antiochus,² Hadrián, Sapientia, Fides, Spes, Caritas.

1,1

Antiochus: O císaři Hadriáne, ty víš, že je moje přání, pane, abys, jak chceš, ve všem úspěch měl³ a svou říši šťastně a beze zmatků vzkvétat zřel, vše, pod čím by se stát snad kymácel a čím by poklid tvé mysli utrpěl, to kéž je bez meškání odstraněno a do kořene vyvráceno.

Hadrián: Správné přání; vždyť jestliže se daří mně, pak je to štěstí také pro tebe; díky mé přízni ty neustále v hodnostech⁴ postupuješ dále.

1,2

Antiochus: Jsem tvému Veličenstvu⁵ vděčný; a proto, pokud zpozoruji něco, co se zdá ohrožovat tvoji moc, pak to netajím, nýbrž bez prodlení zveřejním.

Hadrián: To shledávám rozumným, vždyť by ses proti majestátu provinil, kdybys to, co se tajit nesmí, zatajil.

Antiochus: Zde není, za co bych se kál, já takového nikdy nic jsem nespáchal.

Hadrián: Však já vím; ale máš-li něco nového, ven s tím!

1,3

Antiochus: Jakási cizí žena přišla nedávno do našeho města Říma a přišly tři její děti⁶ s ní.

Hadrián: A jakého jsou pohlaví?

Antiochus: Ženského všechny tři.

Hadrián: A to snad tyhle panenky, sotva odrostlé dívky v obci svým příchodem neklid způsobí?

Antiochus: A veliký!

Hadrián: Jaký?

Antiochus: Mír tím utrpí.

1,4

Hadrián: Ale jak?

Antiochus: Co může citelněji porušit jednotu občanského míru, než má-li někdo jinou víru?

Hadrián: Nic není víc povážlivé, nic není víc pohoršlivé; a římský svět to dosvědčuje, jak ho ze všech stran hanba pronásledování křesťanů zasahuje.

1,5

Antiochus: Ona tahle⁷ žena, o které jsem se zmínil, vybízí naše lidi,⁸ aby víru po předcích opustili a ke křesťanství se obrátili.

Hadrián: A je to vybízení účinné?

Antiochus: Velice; vždyť naše manželky se nám odpírají a natolik námi pohrdají, že nechtějí s námi u jednoho stolu sedět a ještě méně lože sdílet.

1,6

Hadrián: Připouštím, je v tom nebezpečí.

Antiochus: Musíš se tedy předem zabezpečit.⁹

Hadrián: To ano.¹⁰ Ať je zavolána a v naší přítomnosti vyzkoušena, zda se podvolí.

Antiochus: Zavolám ji, je-li to přání tvé.

Hadrián: Přeji si to, zajisté.

2,1

Antiochus: Cizinko, jaké je jméno tvé?

Sapientia: Sapientie.

Antiochus: Příkaz císaře Hadriána zní, abys byla před něj předvedena v paláci.

Sapientia: Vstoupit do paláce v doprovodu ušlechtilých dcer se nebojím a zblízka pohlédnout do císařovy hrozivé tváře se neděším.

2,2

Antiochus: To kleté plémě křesťanské vždycky a všude vládcům vzdoruje.

Sapientia: Neporazitelný vládce všeho světa nestrpí, aby nepřítel přemohl ty, kdo jsou Kristovi.

Antiochus: Stavidla výmluvnosti nezvedej a k paláci se dej.

Sapientia: Jdi napřed, musíš nám cestu ukazovat, my tě budeme rychle následovat.

3,1

Antiochus: To je sám císař, koho sedět na trůně spatřuješ; rozvaž si předem, co říct chceš.

Sapientia: Zbytečný by pak Kristův výrok¹¹ byl, jímž nám dary nepřemožitelné moudrosti přislíbil.¹²

3,2

Hadrián: Antiochu, tady jsi!

Antiochus: Pane, k službám vždy!

Hadrián: Tak tohle jsou ty dívky, které jsi udal kvůli jejich křesťanství?

Antiochus: Ano, ty.

Hadrián: Nad krásou každé z nich jen žasnu, ale i ušlechtilé chování dost obdivovat nedokážu.

Antiochus: Přestaň je, o můj pane, obdivovat a přinut je bohům úctu vzdávat.

3,3

Hadrián: Co kdybych nejdřív zkusil promluvit na ně lichotně? Třeba by se vzdaly víry své!

Antiochus: Je to lepší; vždyť slabé ženské pohlaví¹³ se snáze lichotkami obměkčí.

Hadrián: Vznešená paní,¹⁴ jemně a mírně¹⁵ tě vyzývám, abys bohy uctila a tak naše přátelství získala.

3,4

Sapientia: Netoužím ani uctěním bohů tvé vůli zadost učinit, ani s tebou přátelství uzavřít.

Hadrián: Dosud jsem svůj hněv ukrotil a nijak se na tebe nehoršil, spíš jsem otcovskou láskou jatý byl a o spásu tvou i tvých dcer obavy pocítil.

3,5

Sapientia: Vzchopte se, dcery mé, kuplířských nástrah tohoto satana nedbejte,¹⁶ nýbrž se od něj po mém příkladu s odporem odvráťte.

Fides: To děláme a z duše jeho troufalosti zhrdáme.

Hadrián: Co jsi teď tak potichu mluvila?¹⁷

Sapientia: Dcerám jsem něco sdělila.

3,6

Hadrián: Zdá se, že jsi vznešeného původu,¹⁸ ale rád bych se dozvěděl od tebe víc o tvé vlasti, rodu i o jméně.

Sapientia: Jakkoli nám na urozenosti málo záleží, přece popřít nemíním, že ze slavného rodu¹⁹ pocházím.

Hadrián: Snadno ti uvěřím.

Sapientia: Neboť moji rodiče byli velmi význačnými²⁰ knížaty v Itálii a já se jmenuji Sapientie.

Hadrián: Jas urozenosti²¹ plane v tvé tváři a jméno moudrosti v tvých ústech září.

3,7

Sapientia: Lichotíš zbytečně, tvému přemlouvání nepodlehne.

Hadrián: Pověz, proč přicházíš²² a proč se na naše občany²³ obracíš!

Sapientia: Jen proto, abych jim poznat pravdu dala, víru, proti níž bojujete, si plněji osvojila a svoje dcery Kristu zasvětila.²⁴

3,8

Hadrián: Vylož²⁵ nám jméno každé z nich.²⁶

Sapientia: Jedna se jmenuje Fides, druhá Spes, třetí Caritas.

Hadrián: A kolik je jim let?

Sapientia: Dcery, souhlasíte s tím, když toho nevědomce²⁷ početní disputací unavím?

Fides: Máti, souhlasíme a rády se jako posluchačky zúčastníme.

3,9

Sapientia: Císaři, když tě u mých dětí zajímá jejich věk,²⁸ pak tedy Caritas dosáhla zmenšeného, sudosudého počtu let;²⁹ Spes stejně zmenšeného, ale sudolichého, a Fides rozšířeného lichosudého.³⁰

3,10

Hadrián: Takový výrok ovšem vůbec neřešil otázku, kterou jsem ti položil.

Sapientia: Jistěže ne, protože tato definice neurčuje jedno číslo, nýbrž čísel víc.

3,11

Hadrián: Musíš to jasněji vyložit, jinak to nejsem s to pochopit.

Sapientia: Caritas už dovršila dvě olympiády,³¹ Spes dvě lustra,³² Fides tři olympiády.

3,12

Hadrián: A teď zní moje otázka: vysvětli, proč jsou osmička, z dvou olympiád složená, a desítka, jež má lustra dvě, jedna jak druhá číslo zmenšené? A proč dvanáctka, ze tří olympiád složená, se rozšířeným číslem nazývá?

3,13–16

Sapientia: Zmenšené se říká každému číslu, u něhož součet podílů dává sumu menší, než je číslo samo, jako osm; polovina osmičky jsou čtyři, čtvrtina dvě, osmina jedna; to dá dohromady sedm. Podobně polovina desítky je pět, pětina pak dvě, desetina jedna; to dává dohromady osm. Naopak číslo rozšířené je to, kde ti součet podílů dá větší číslo, než je ono samo, jako dvanáctka; polovina dvanáctky je šest, třetina čtyři, čtvrtina tři, šestina dvě, dvanáctina jedna: součet se zde rozšiřuje na šestnáct. Abych ale nevynechala hlavní číslo, které si mezi nestejnými neúměrnostmi uchovává úměrný střed – toto číslo se nazývá dokonalé,³³ protože součet jeho podílů není ani větší, ani menší než ono samo, jako šestka, jejíž podíly, to je trojka, dvojka a jednička, dávají v součtu zase šestku. Podobně také dvacet osm, čtyři sta devadesát šest, osm tisíc sto dvacet osm jsou čísla dokonalá.

3,17

Hadrián: A co ta zbylá?

Sapientia: Všechna rozšířená nebo zmenšená.

3,18

Hadrián: A co je sudosudé číslo?³⁴

Sapientia: Které lze rozdělit na dvě stejné části, ty opět na dvě stejné části, ty zase dále na dvě stejné části a tak pořád dále, až k číslu dospějeme, které už dělit nemůžeme, jako jsou osmička a šestnáctka a všechna čísla, která vzniknou, když se tahle násobí dvěma.

3,19

Hadrián: A co je sudoliché?

Sapientia: Které lze dělit na dvě stejné části, ty se však dále dělit nedají,

jako desítka a všechna, která při násobení lichého čísla dvěma vznikají. A toto číslo zmíněné toho prvního protikladem je, protože v prvním není dělitelný jedině *terminus minor*, v tomto však můžeme dělit jedině *terminus maior*; v prvním každý jeho zlomek bude co do jmenovatele i podílu číslo sudosudé; v tomto však, bude-li jmenovatel sudý, podíl bude lichý, bude-li podíl sudý, pak jmenovatel lichý.

3,20

Hadrián: Nevím, co *terminus* znamená, ani jmenovatel a podíl mi nic neříká.

Sapientia: Když libovolně velká čísla po řadě uspořádáme, prvnímu *minor terminus*, poslednímu *maior* jméno dáme; když však při dělení, jaký zlomek čísla se počítá, určujeme, pak jmenovatele stanovujeme; když ale velikost zlomku počítáme, pak podíl udáváme.

3,21

Hadrián: A co je lichosudé číslo?

Sapientia: To, které lze dělit nejen na polovinu, jako sudosudé, ale i tyto poloviny zase na poloviny, někdy zase napůl nebo ještě dál, přesto však u něho se nedojde k nedělitelné jednotce.

Hadrián: Jaká složitá³⁵ a zamotaná³⁶ otázka tu vznikla ohledně stáří těchto dívenek!

Sapientia: Zde se musí Stvořitelově veliké moudrosti a vědění dostat chvály, vždyť na počátku, když tvořil svět z ničeho, nejenom všechno uspořádal podle počtu a míry a váhy,³⁷ ale jak léta běžela, jak se lidská pokolení střídala, dopřál svému stvoření objevit také skvělost (se-dmi) umění.³⁸

3,23

Hadrián: Dlouho jsem tě rozumovat³⁹ nechal, abych tvou poslušnost získal.

Sapientia: V čem mám poslechnout?

Hadrián: Uctít bohy.

Sapientia: To musím rozhodně odmítnout.

Hadrián: Za své zdráhání budeš podrobena mučení.

Sapientia: Tělo budeš moci tresty ztýrat, ale ducha nedokážeš k ústupkům dohnat.

3,24

Antiochus: Den se nachýlil, noci ustoupil; není vhodná doba, abyste se přeli, vždyť nastává čas, abychom večereli.

Hadrián: Do vězení u paláce ať jsou dány a tři dny lhůty na rozmyšlenou⁴⁰ ať jsou jim ponechány.

Antiochus: Vojáci, s veškerou bedlivostí je hlídejte, žádnou příležitost k útěku jim nedejte.

4,1

Sapientia: Mé sladké dcerušky,⁴¹ mé drahé děvušky, bída vězení⁴² ať vás nermoutí, hrozby nastávajících trestů ať vás neděsí.

Fides: I když se křehká těla bojí mučení, přesto si mysl žádá odměny.

Sapientia: Překonejte slabost svého mládí, jak vám statečně váš zralý rozum radí.

4,2

Spes: Musíš nás modlitbami podepřít, abychom mohly zvítězit.

Sapientia: Za to se ušavičně⁴³ modlím, o to prosím, aby vaše víra trvala; vždyť jsem vám od malička stále vlévala.⁴⁴

4,3

Caritas: Co jsme se jako kojenci naučily v kolébce, to jenom stěží zapomenout lze.

Sapientia: Proto jsem vás mateřským mlékem hojně živila, proto vybrané pokrmy chystala,⁴⁵ abych vás nebeskému, nikoli pozemskému Ženichovi svěřila a tak čest stát se tchyní věčného Krále získala.⁴⁶

4,4

Fides: Z lásky k tomuto Ženichovi jsme i zemřít připraveny.

Sapientia: Vaše slova mi větší potěšení připravila, než kdybych sladký nektar pila.⁴⁷

Spes: Dej nás před tribunál postavit, aby ses mohla přesvědčit, co odvahy nám láska k Němu dokázala vlít.

Sapientia: Toužím po tom, aby vaše panenství bylo mou korunou, aby mi vaše mučednictví bylo oslavou.

4,5

Spes: Svozně ruku v ruce vejďme a tyranovi hanbu do tváře vmetněme.

Sapientia: Počkejte, dokud hodina našeho povolání⁴⁸ nepřijde.

Fides: Čekat chuť nemáme,⁴⁹ ale přesto počkat musíme.

5,1

Hadrián: Antiochu, ty zajaté Italy ať na můj příkaz před nás předstoupí.

Antiochus: Přístup jen, Sapientie, a císaři s dcerami představ se.
Sapientia: Dcery, neochvějně se mnou kráčejte a svorně ve víře trvejte, ať palmu mučednictví šťastně získáte.⁵⁰
Spes: Kráčíme, a Kristus sám ať s námi jde, vždyť pro lásku k Němu na smrt půjdeme.

5,2

Hadrián: Třídenní lhůtu⁵¹ jste mou laskavostí obdržely, abyste se v té věci rozmyslely; jestli jste zvážily, co pro vás dobré je, mým příkazům se podrobte.

Sapientia: Uvážily jsme, co pro nás nejlepší je, totiž že se nepodrobíme.

5,3

Antiochus: Nejsi už unavený zpupnou troufalostí té ženy? Líp s ní snad nemluvit.

Hadrián: Mám ji tedy bez potrestání propustit?

Antiochus: To nesmí být!

Hadrián: Tak co?

Antiochus: Měl bys dívkám domluvit, a kdyby se zdráhaly, jejich nedospělost nešetřit; dej je popravit – už jen jejich smrt může její tvrdšíjnost nalomit.

Hadrián: Udělám, k čemu mě vybízíš.

Antiochus: Tak konečně nad ní zvítězíš.

5,4

Hadrián: Fides, jenom pohlédni na vznešený obraz velké Diany⁵² a obětuj svaté bohyni, aby tě zahrnula svou milostí.

Fides: Jak pošetil císařovo přání – mám pro ně leda pohrdání.

Hadrián: Co si to s úšklebkem⁵³ povídáš, komu se to s vytaženým obočím⁵⁴ vysmíváš?

Fides: Tvé hlouposti se vysmívám, nad tvou pomateností se ušklíbám.

Hadrián: Mou?

Fides: Tvou.

Antiochus: Císařovou?

Fides: Ovšem.

Antiochus: To je zločin!

5,5

Fides: Vždyť co může být hloupějšího, co pomatenějšího,⁵⁵ než když mě vybízíš, abych pohrdla Stvořitelem všehomíru a kusům kovu⁵⁶ vzdala úctu?

Antiochus: Fides, rozum nemáš.⁵⁷

Fides: Antiochu, jsi lhář.

Antiochus: Není to svrchované bláznovství a velké šílenství, tolik si troufat, že neváháš pána celé říše pomatencem nazvat?

Fides: Nazvala a nazývám a nazývat budu, dokud neskonám.

Antiochus: Jen krátký čas už budeš žít; bez milosti musíš rychle na smrt jít.

Fides: Po tom jsem toužila, abych v Kristu zemřela.

5,6

Hadrián: Dvanáct setníků ať se dá střídavě do toho: biči ať tělo jí zdrásají.⁵⁸

Antiochus: To zaslouží.

Hadrián: Ze setníků nejsilnější, přistupte a křivdu na mně spáchanou pomstěte.

Antiochus: To je spravedlivé.

Hadrián: Antiochu, zeptej se ještě, jestli ustoupit nechce.

5,7

Antiochus: Fides, pořád jsi odhodlána urážet podle svého zvyku spíláním svého pána?

Fides: Proč ten zvyk měnit?

Antiochus: Protože tě rány budou krotit.

Fides: Rány mě nedonutí mlčet, protože nepociťuji žádnou bolest.

Antiochus: Ó ta neblahá zatvrzelost, ó ta zpupná smělost!

5,8

Hadrián: Tělo týráním ochabuje, přitom se mysl pýchou nafukuje!

Fides: Mýlíš se, jestli si myslíš, Hadriáne, že týrání mne vysiluje; nikoli já, nýbrž znavení mučitelé slábnou a z vyčerpání v potu tonou.⁵⁹

5,9

Hadrián: Přikaz, Antiochu, aby jí utali oba prsy, snad aspoň stud ji zkrotí.

Antiochus: O kéž by ji něco zkrotit mohlo!

Hadrián: Snad ji něco pokrotí.

Fides: Nedotčenou hrud' jsi zranil, ale mně jsi neublížil. Hle, ne proud krve tryská, nýbrž se dme⁶⁰ vlna mléka.

5,10

Hadrián: Ať ji na rožeň nad plameny položí, ať se tam smaží a žár⁶¹ ji zahubí.

Antiochus: Zaslouží si, aby bídne zhynula, když splnit tvůj rozkaz směle odmítla.

Fides: Všechno, čím se snažíš mě potrápit, upevňuje ve mně klid; proto pohodlně odpočívám na roštu, jako bych si vybrala klidnou lodičku.

5,11

Hadrián: Kád' plnou smůly a vosku na žhnoucí hranici postavte a tuhle odbojnici do vroucí tekutiny vrhněte.

Fides: Sama tam vskočím.

Hadrián: Souhlasím.

Fides: Kde jsou tvé hrozby? Podívej, bez úhony si pro zábavu plavu⁶² ve vroucí tekutině a místo žáru⁶³ cítím občerstvující ranní rosu.

5,12

Hadrián: Antiochu, co se má v té věci dělat?

Antiochus: Aby nevyvázla, se starat.

Hadrián: Hlavu jí usekneme.

Antiochus: Jinak ji nepřemůžeme.

5,13

Fides: Teď mám důvod se radovat, teď mohu v Pánu zajásat.

Sapientia: Kriste, dáblův vítězný přemožiteli,⁶⁴ dopřej mě dceři Fides neochvějnosti.

Fides: Ó ctihodná matko, dej poslední sbohem⁶⁵ dceři své, vtiskni polibek své prvorozené a smutek ať necítí tvé srdce, vždyť kráčím k odměně věčné.

Sapientia: Ó dcero, dcero, neděším se, nermoutím se, ale sbohem ti říkám, v duchu jásam a slzíc radostí tvá ústa a oči líbám;⁶⁶ modlím se, abys pod ranami kata zachovala neporušené tajemství svého jména.

5,14

Fides: Mé rodné sestry, polibek míru⁶⁷ si se mnou vyměňte a do boje, jenž vám nastává, se připravte.

Spes: Hleď nás ustavičnou modlitbou podpořit, abychom si zasloužily ve tvých stopách jít.

Fides: Buďte poslušny příkazů naší svaté rodičky,⁶⁸ která nás vybízela časnými statky zhrdat, abychom si zasloužily věčné získat.

Caritas: Mateřských příkazů uposlechnem rády, abychom si zasloužily⁶⁹ získat věčné statky.

Fides: Kate,⁷⁰ přístup blíží, ať splníš uloženou povinnost tím, že mě usmrtíš.

5,15

Sapientia: Utatou hlavu umírající dcery objímám a co chvíli ji svými rty⁷¹ zulíbám; vroucně ti, Kriste, děkuji, žes tak mladinké dívence dopřál vítězství.

5,16

Hadrián: Spes, ty se mé pobídce podrobíš; že z otcovské lásky ti radím, to snad víš.

Spes: K čemu pobízíš, k čemu radíš?

Hadrián: Aby tě nenapadlo napodobit svoji sestru a vzdorovat, jinak bych tě musel podobně potrestat.

Spes: Ó kéž bych si zasloužila⁷² ji v utrpení napodobit, abych se jí v odměně mohla připodobnit!

5,17

Hadrián: Odlož tvrdost srdce,⁷³ skloň se a přines vonnou oběť velké Dianě, a budu tě se vši láskou chovat a jak své vlastní dítě hýčkat.

Spes: Mít tě za otce, o to nestojím, po tvém dobrodiní vůbec netoužím; proto se marně naději oddáváš, když se pošetile domníváš, že ti ustoupím.

Hadrián: Krot' se v řeči, ať se nezlobím.

5,18

Spes: Zlob se; to mě nevzruší.

Antiochus: Žasnu, císaři, že tak dlouho snášíš, aby tě tahle holka urážela; ve mně to tedy hněvem vře, když slyším, jak na tebe štěká troufale.⁷⁴

Hadrián: Mládí jsem šetřil prozatím, dál už je šetřit nemíním, nýbrž po zásluze jí odplatím.

Antiochus: Kéž to uvidím!

5,19

Hadrián: Kati,⁷⁵ přistupte a tuhle vzpurnici až k smrti⁷⁶ tvrdými řemeny šlehejte.

Antiochus: Patří se, aby poznala tvůj hněv a přísnost, když pro ni málo znamená tvá shovívavá mírnost.

Spes: Po této shovívavosti dychtím, po této mírnosti toužím!

5,20

Hadrián: Ó Sapientie, co si to pro sebe mluvíš, když u své mrtvé dcery stojíš a k nebi upřeně hledíš?⁷⁷

Sapientia: Vyzývám Stvořitele všeho,⁷⁸ aby stejnou vytrvalost v utrpení, jakou daroval Fides, dal i Spes.

5,21

Spes: O matko, matko, jak účinné, jak Bohem přijaté⁷⁹ jsou bezpochyby prosby tvé! Hle, když se modlíš, kati zvedají pravici k ranám s velkým supěním⁸⁰ a já žádnou bolest necítím.

Hadrián: Jestliže pohrdáš bičí, ostřejší tresty tě zkrátí.

Spes: Konej, konej, cokoli krutého, cokoli vymyslíš zhoubného. Čím víc se rozběsíš, tím větší hanbu poražen utříš.

5,22

Hadrián: Do vzduchu ji pověste a háky drásejte; až jí vyhřeznou vnitřnosti a rány se otevřou ke kosti, ať umdlí a údy ať po jednom prasknou jí.⁸¹

Antiochus: Jako císař jsi poručil a po zásluze jí odplatil.

Spes: Lstivě jak liška hovoříš a jako korouhvička pokrytecky,⁸² Antiochu, lichotiš.

Antiochus: Mlč, nešťastnice; už jsi toho řekla dost; musíme zastavit tvou žvanivost.

Spes: Ono to tak, jak ty doufáš, neskončí, ale ještě teď s tebou tvůj vládce hanbu utří.

5,23

Hadrián: Jakou neobvyklou vůni to čichám?⁸³ Jakou úžasnou lahodnost vnímám?

Spes: Jak z mého rozdrásaného těla cáry⁸⁴ masa odpadají, rajscky libou vůni vydávají, takže proti své vůli musíš přiznat, že tvé tresty mne nemohou ztýrat.

Hadrián: Antiochu, co mám tedy dělat?

Antiochus: Dalšími mukami ji ztrestat.⁸⁵

5,24

Hadrián: Železnou kád' plnou oleje a tuku, smůly a vosku na oheň ať postaví, do ní ať ji svázanou ponoří.

Antiochus: Pokud se do moci Vulkána⁸⁶ dostane, pak jen velmi stěží vyvázne.

Spes: Kristus umí konat i takové zázraky, že ohni změní přirozenost a on nepálí.⁸⁷

5,25

Hadrián: Antiochu, co to slyším z dále – jako když se na nás voda valí?

Antiochus: Běda, běda, pane!

Hadrián: Co se to s námi děje?

Antiochus: Vařící tekutina, jak se kád' roztrhla, katovy pomocníky spálila a ta čarodějnice⁸⁸ bez úhony vyvázla.

Hadrián: Přiznávám, je to naše porážka.

Antiochus: A to úplná.

Hadrián: Ať se jí hlava usekne!

5,26

Antiochus: Jinak nezhyne.

Spes: Ó Caritas milená, ó sestro jediná, z hrozeb tyрана obavy neměj, před jeho tresty se nechvěj, napodob stálostí víry sestry své, které kráčejí před tebou do nebe.

Caritas: Přítomný život mě znechucuje, pobývání na zemi obtěžuje, protože mě, třeba nakrátko, od vás odděluje.

Spes: Odlož nechuť svou a jásej nad svou odměnou; vždyť nebudeme dlouho odděleny, nýbrž brzy v nebi spojeny.

Caritas: Staň se, staň se!

5,27

Spes: Výborně, jasná máti; raduj se, a ať ti moje utrpení mateřské srdce bolestně nestiskne; snaž se naději před smutkem přednost dát, až mě uvidíš pro Krista umírat.

Sapientia: Teď se zajisté raduji,⁸⁹ ale teprve tehdy se dokonale s jáso-tem zaraduji, až tvou sestru mladičkou, stejným způsobem zhube-nou, před sebou pošlu nebi a sama budu následovat jako poslední.

Spes: Potom ti věčná Trojice navěky vrátí nezmenšený, plný počet dcer.

5,28

Sapientia: Dcero, buď statečná; kat se na nás s taseným mečem⁹⁰ vrhá.

Spes: Pod meč se ochotně skláním a tebe, Kriste, prosím: ujmí se mé duše, která vyznala tvoje jméno a z toho důvodu byla vyhnána z těles-ného příbytku.⁹¹

5,29

Sapientia: Ó Caritas, dcero přeslavná,⁹² naděje mého lůna jediná, nezarmuť svou dobrou matku, jež očekává tvoji vítěznou bitvu, nýbrž pohrdni časnou výhodou,⁹³ abys dospěla v radost trvalou, kde tvé ses-try září korunou čistého panenství.

5,30

Caritas: Svatými modlitbami mě, matko, podepři, abych⁹⁴ si zaslouži-la podíl na jejich radosti.

Sapientia: Zapřísahám tě, nezrad' víru a osvědč svoji statečnost, a nepochybuj, že ti pak bude dána věčná blaženost.⁹⁵

5,31

Hadrián: Caritas, urážek od tvých sester už mám dost a z těch jejich rozvláčných řečí⁹⁶ mě jímá zlost; nebudu s tebou dlouho zápolit: když mě poslechněš, dobrem tě obdařím, když mi poslušnost odepřeš, odplatím ti zlým.

Caritas: Dobro z celého srdce přijímám a zlem naprosto pohrdám.

5,32

Hadrián: Tohle je od tebe nanejvýš rozumné a mne to s tebou smiřuje; proto ti ve své laskavosti něco lehkého uložím.

Caritas: Co?

Hadrián: Jenom „velká Diano“⁹⁷ řekni – a dál tě obětovat nenutím.

Caritas: To určitě nepovím.

Hadrián: Proč?

5,33

Caritas: Protože lhát nemíním. Byly jsme totiž všechny tři ze stejných rodičů zrozeny, stejnými svátostmi živeny, jsme všechny stejně pevně ve víře zakořeněny; proto si buď vědom, že co si přejeme,⁹⁸ jak cítíme, jak smýšlíme, jedno a totéž je a u mě nikdy v ničem odlišné nebude.

5,34

Hadrián: To je přílišné, že mládě takové mi svoje pohrdání ukáže!

Caritas: I když jsem hodně mladá, přece tě v rozpravě porazit jsem schopná.

Hadrián: Pryč s ní, Antiochu, ať ji pověsí na koně⁹⁹ a ať je krutě zbita.

Antiochus: Bojím se, že bití nic nezmůže.

5,35

Hadrián: Pokud nezmůže, poruč, ať je tři dny a tři noci pec vytápěna a ona do plápolajících plamenů¹⁰⁰ uvržena.¹⁰¹

Caritas: Jaký neschopný soudce! On si nevěří, že bez pomoci ohně osmileté dítě porazí!

Hadrián: Antiochu, je čas odejít a co ti bylo uloženo, naplnit.

5,36

Caritas: Poslechna a tvoji krutost uspokojí, mně ale v nejmenším neuškodí, protože ani rány mé drobné tělo nezdrtí, stěží také dým mé vlasy či můj oděv začerní.

Hadrián: To se ukáže.¹⁰²

Caritas: Ať se ukáže.

6,1¹⁰³

Hadrián: Antiochu, copak je? Proč se vracíš tak sklíčeně? To není u tebe obvyklé!¹⁰⁴

Antiochus: Až poznáš, co zarmoutilo mě, i ty se budeš rmoutit neméně.

Hadrián: Ven s tím, neskrývej to.

Antiochus: Tu nemravnou, kterou jsi mi předal na mučení, tu troufalou v mé přítomnosti zbičovali, ale biče její dětskou kůži v nejmenším nepoznamenaly. Pak jsem ji uvrhl do pece, která sálavým ohněm žhne...

6,2

Hadrián: Proč mluvit nechceš? Jak to dopadlo, pověz!

Antiochus: Oheň, vyrazil a pět tisíc lidí popálil.

Hadrián: A co se stalo s ní?

Antiochus: Caritas máš na mysli?

Hadrián: Ano, ji.

Antiochus: Hravě¹⁰⁵ si v ohnivém¹⁰⁶ kouři chodila a nezraněná¹⁰⁷ svěmu Bohu chvály zpívala. Také ti, kdo tomu mohli přihlížet, říkali, že viděli tři muže v bílém se s ní procházet.¹⁰⁸

6,3

Hadrián: Stydím se ji ještě uvidět, protože ji nedokážu poslat na onen svět.

Antiochus: Nezbývá než ji zahubit mečem.

Hadrián: Ať se tak bez prodlení stane.

7,1

Antiochus: Caritas, odhal svou tvrdou šíji a vystav se katovu meči.

Caritas: V tom se tvé vůli nevzepřu, ale ráda tvůj příkaz poslechnu.

Sapientia: Teď, teď, dcero, je třeba děkovat,¹⁰⁹ teď je třeba v Kristu se radovat, a žádnou obavou se netrápím, protože jsem si jista tvým vítězstvím.

7,2

Caritas: Matko, polibek mi dej a mého ducha při odchodu Kristu poroučej.

Sapientia: Ten, který tě v mém lůně k životu probudil,¹¹⁰ ať sám přijme duši, již ti z nebe vlil.

Caritas: Tobě, Kriste, sláva, žes mě k sobě povolal a že mi kyne mučednictví palma.

Sapientia: Sbohem, má drahá dcero; a až se v nebi Kristus s tebou spojí, pamatuj na matku přímluvou, protože už budeš i mou patronkou.¹¹¹

8,1

Sapientia: Vznešené paní, sem se sejděte, a mrtvá těla mých dcer se mnou pohřběte.

Paní: Vonnými látkami těla napustíme a se všemi poctami do hrobu uložíme.

Sapientia: Je od vás laskavé, veliké a šlechetné, co prokazujete mým zemřelým i mně.

Paní: Co uznáš za vhodné, to s oddanou myslí uskutečníme.¹¹²

Sapientia: Nepochybuji o tom.

Paní: Kde chceš zvolit místo, kam je pohřbít?

Sapientia: U třetího¹¹³ milníku za městem, nejste-li kvůli té dálce¹¹⁴ nerady.

Paní: Nejsme nerady, naopak v pohřebním průvodu půjdeme rády.

9,1¹¹⁵

Sapientia: Hle, jsme na místě.

Paní: Toto místo je k uložení pozůstatků opravdu příhodné.

Sapientia: Kvítky svého lůna ti svěřuji k uchování, země, hýčkej je ve svém hutném¹¹⁶ klíně, dokud se při vzkříšení nezazelenají¹¹⁷ větší slávou; a ty, Kriste, zatím naplň jejich duše jassem a dej pokojné odpočívání jejich kostem.

Paní: Amen.

9,2

Sapientia: Díky, že jste byly tak soucitné a poskytly mně útěchu v opuštěnosti mé.

Paní: Chceš, abychom zůstaly s tebou zde?

Sapientia: Ne.

Paní: Proč ne?

Sapientia: Abyste kvůli mně neměly nesnáze; dost na tom, že jste se mnou po tři noci¹¹⁸ setrvaly zde. Můžete v pokoji odejít, šťastně¹¹⁹ se navrátit.

9,3

Paní: Chceš s námi odejít?

Sapientia: Nikoli.

Paní: A co zamýšlíš učinit?

Sapientia: Dál tady dlít, zda Bůh snad moji žádost vyslyší a zda se moje přání vyplní.

Paní: Co žádáš? Co si přeješ?

Sapientia: Je to věc jediná: abych se pomodlit stačila a v Kristu zemřela.

Paní: Nezbyvá, než abychom vyčkaly a i tebe pohřbily.

9,4-9

*Sapientia:*¹²⁰ Jak chcete. Adonaj Emmanueli, jehož přede všemi časy zplodilo Stvořitelovo božství a v čase zrodilo Matčino panenství, v němž, jednom Kristu, se podivuhodně spojují dvě přirozenosti, a aniž růzností těch přirozeností jednotu své osoby rozděluješ, aniž jednotou své osoby různost přirozeností zahaluješ, jasná andělská radost a sladká hvězdná harmonie¹²¹ ať ti zajásá, ať tě také chválí poznání všeho, co se poznat dá,¹²² a vše, co hmotného ze čtyř živlů povstává,¹²³ neboť ty jediný, s Otcem a Duchem svatým forma nehmotná,¹²⁴ jsi neváhal z vůle svého Otce a skrze Ducha Svatého na sebe vzít přirozenost člověka: svým lidstvím utrpení podléháš, svým božstvím utrpení svatě nevnímáš,¹²⁵ a aby žádný, kdo v tebe věří, nezemřel, nýbrž aby každý věřící život věčný měl,¹²⁶ ráčil jsi naši smrt zakusit a svým zmrtvýchvstáním ji pokořit. Chci se ti jako dokonalému Bohu i pravému člověku poklonit a ctím tě za to, že jsi slíbil všem, kteří by se z úcty k tvému jménu buď pozemského majetku vzdali, nebo tobě před láskou ke svým lidským bližním přednost dali,¹²⁷ že jim má být stonásobně odplaceno a za odměnu věčného života vše navraceno. Z tohoto příslibu jsem sílu načerpala a to, co jsi přikázal, vykonala, dobrovolně obětujíc děti, jimž jsem život dala. Proto ty laskavě splnit svůj slib nemeškej, nýbrž mi, zbavené okovů těla, brzy milost dej, ať se mohu ze shledání s dcerami radovat, které jsem jako mučednice pro tvé jméno neváhala v oběť dát.¹²⁸ Ony budou tebe, Beránka z Panny,¹²⁹ cestou sledovat a píseň novou¹³⁰ si notovat a já ať je smím s libostí poslouchat a těšit se z jejich slávy, a jakkoli nemohu¹³¹ píseň panenství zpívat, ať si přesto zasloužím ti s nimi věčnou chválu vzdávat, který sám nejsi Otec, ale jsi totéž, co je Otec, s nímž a Duchem Svatým jeden Pán veškerenstva jsi a jeden král nebe i země i pekelného podsvětí,¹³² a kraluješ a panuješ na věky věků nekonečně.

Paní: Přijmi¹³³ (její duši), Pane. Amen.

